

Advies Zorginstituut Nederland in een geschil over de uitvoering van de zorgverzekering

De Stichting Klachten en Geschillen Zorgverzekeringen (SKGZ) heeft op 7 juni 2023 aan Zorginstituut Nederland (het Zorginstituut) advies gevraagd als bedoeld in artikel 114, derde lid, van de Zorgverzekeringswet (Zvw). Verzoekster en verweerder hebben een geschil over de vergoeding van lymfapress-apparatuur.

Bij uw adviesaanvraag hebt u ook een kopie van het dossier gestuurd. Op 5 juli 2023 heeft het Zorginstituut het voorlopig advies aan uw commissie verzonden. Vervolgens heeft uw commissie op 1 september 2023 het hoorzittingsverslag d.d. 30 augustus 2023 aan het Zorginstituut gestuurd met het verzoek om een definitief advies.

In artikel 35 van de tussen partijen overeengekomen zorgverzekering is de aanspraak op hulpmiddelenzorg omschreven. Dit komt overeen met de Zvw.

Vooraf merkt het Zorginstituut nog op dat zijn adviestaak beperkt is tot de vraag of verzoekster aanspraak heeft op een verstrekking of een vergoeding op grond van de basisverzekering. Dit betekent dat het Zorginstituut twee vragen beantwoordt. Namelijk, of de zorg in geschil onderdeel is van het basispakket en vervolgens of verzoekster op deze zorg is aangewezen. Dit laatste is een medische beoordeling. Er is een BIG-geregistreerde medisch adviseur betrokken bij de beoordeling van het geschil. Het Zorginstituut baseert het advies op de beschikbare informatie in het toegezonden dossier.

Het advies van het Zorginstituut kan geen betrekking hebben op een beslissing van verweerder op basis van de aanvullende verzekering of coulance.

Het voorlopig advies d.d. 5 juli 2023 wordt hieronder voor de volledigheid herhaald.

Voorlopig advies

Situatie van verzoekster

Bij verzoekster is door de fysiotherapeut en huidtherapeut lipo-lymfoedeem vastgesteld. Namens verzoekster zijn verschillende aanvragen ingediend voor vergoeding van een lymfapress, namelijk Lymphastim 12® met bijbehorende manchetten bij verweerder.

Verzoekster is onder behandeling bij een huidtherapeut vanwege chronisch lipo-lymfoedeem. Ook draagt verzoekster klasse 2 vlakbreikousen. Verzoekster geeft aan dat zij beschikt over de chronische code voor lymfoedeem. Zij wordt eenmaal per week behandeld middels manuele lymfedrainage en lymfapress. Vanwege haar werk en gezinssituatie kan verzoekster niet vaker dan éénmaal per week naar de huidtherapeut gaan. Verzoekster geeft aan dat zij met een lymfapress in de thuissituatie iedere dag behandeld kan worden. Hierdoor kan het aantal behandelingen bij de huidtherapeut afnemen van vier keer per maand naar één keer per maand.

Verweerder heeft de aanvraag afgewezen. Verweerder voert aan dat verzoekster geen aanspraak kan maken op vergoeding van een lymfapress, zoals bedoeld in artikel 2.6, onderdeel m, van de Regeling Zorgverzekering (Rzv) en de door

verweerder gestelde voorwaarden. Verweerder heeft bij de beoordeling van de aanvragen voor vergoeding van een lymfapress in de thuissituatie ook gekeken of de aanvraag in lijn is met de Richtlijn Lymfoedeem (2014).¹

Juridisch kader

Polisvoorwaarden

In artikel 35 van de tussen partijen overeengekomen zorgverzekering is de aanspraak op hulpmiddelenzorg omschreven, met verwijzing naar het Reglement Hulpmiddelen behorend bij de zorgverzekering.

In het Reglement zijn nadere voorwaarden gesteld voor het verkrijgen van een compressieapparaat/lymfapress. Zo staat in artikel 6.12 van het Reglement dat de schriftelijke motivatie van de huid-of oedeemtherapeut het volgende bevat:

- Een medische noodzaak voor thuisbehandeling;
- Inzicht in de eerder ingezette behandeling;
- Inzicht in het activiteitenpatroon van de verzekerde opgesteld door de huid-of oedeemtherapeut of de verzekerde zelf;
- De motivatie van de verzekerde opgesteld door de huid- of oedeemtherapeut of de verzekerde zelf;
- Leverancier bezit voor deze hulpmiddelen relevant en geldig ISO certificaat.

Toepasselijke regelgeving

Een Lymphastim® is een apparaat voor intermitterende pneumatische compressie (IPC).² IPC-apparaat kan vallen onder de aanspraak 'uitwendige hulpmiddelen te gebruiken bij het langdurig compenseren van het functieverlies van aderen bij het transport van bloed en het functieverlies van lymfevaten bij het transport van lymfe', zoals bedoeld in artikel 2.6, onderdeel m, van de Rzv.

In het verleden waren alleen therapeutisch elastische kousen in de basisverzekering opgenomen. Met de komst van de functiegerichte omschrijving '*uitwendige hulpmiddelen te gebruiken bij het langdurig compenseren van het functieverlies van lymfevaten bij het transport van lymfe*' kan ook pneumatische compressie apparatuur zoals IPC onder de aanspraak vallen.³

Toepassing van compressieapparaat in de thuissituatie is alleen in uitzonderlijke gevallen aangewezen. In de aanbevelingen in de multidisciplinaire Richtlijn Lymfoedeem (2014)⁴ wordt aangegeven IPC vooral toe te passen als een patiënt immobiel is (zoals bij bedlegerigheid en/of verlamming). Voor patiënten die mobiel zijn, heeft een combinatie van oefentherapie en compressietherapie door bandages de voorkeur. Immers, door de drukwisselingen op de huid door bewegen en compressie, de z.g. dynamische stiffness of 'massage effect', zal een effectieve ontstuwings plaatsvinden ('natuurlijke stimulatie van lymfedrainage'),

¹ <https://www.lymfoedeem.nl/lymfoedeem/richtlijn-lymfoedeem/>.

² 'Lymfapress' kan verwijzen naar de merknaam Lympha Press®; zowel de Lympha Press® als de gevraagde Lymphastim® zijn hulpmiddelen voor intermitterende pneumatische compressie bij lymfoedeem.

³ Zie ook Kennis Gebundeld 2012, pagina 242-243. In dit document uit 2012 wordt verwezen naar de CBO-richtlijn 'Lymfoedeem'. Uiteraard gaat het bij het beoordelen van de aanspraak om de meest recente multidisciplinaire richtlijn over lymfoedeem; ten tijde van dit huidige advies betreft dit de richtlijn uit 2014. Link naar Kennis Gebundeld: www.zorginstituutnederland.nl/publicaties/standpunten/2012/11/01/kennis-gebundeld-kennis-over-verstrekingengeschillen.

⁴ Zie www.lymfoedeem.nl/files/140501-definitieve-richtlijn-lymfoedeem.pdf en https://richtlijndatabase.nl/richtlijn/lymfoedeem/conservatieve_behandeling_lymfoedeem/compressietherapie_lymfoedeem.html.

terwijl bij IPC vooral een interstitiële vochtverplaatsing plaatsvindt (door het interstitium in plaats van via de lymfebanen). De aanbeveling compressie⁵ en bewegen geldt ook voor de onderhoudsfase (chronische fase). Volgens de Richtlijn Lymfoedeem (2014) moet IPC in deze fase slechts op strikte indicatie worden toegepast, bij de onmogelijkheid van mobilisatie of bewegen.

Beoordeling

De informatie in het dossier is medisch en juridisch beoordeeld.

De vraag in geschil is of verzoekster aanspraak kan maken op vergoeding van compressieapparatuur in de thuissituatie (Lymphastim 12®) op grond van de basisverzekering.

Verzoekster voert aan dat zij door het lymfoedeem zeer beperkt wordt in haar mobiliteit. Haar enkels en voeten zwellen op, waardoor zij tijdens het lopen niet goed kan afwikkelen. Daarbij geeft verzoekster aan dat bepaalde weersomstandigheden haar klachten verergeren. Verzoekster stelt dat haar benen gedurende de dag dik worden ondanks het gebruik van de steunkousen. Verzoekster geeft aan dat zij verlichting ervaart na het gebruik van de lymfapress bij de huidtherapeut en zij hierdoor beter kan bewegen.

Afwijzing verweerder

Verweerder geeft in zijn brief van 4 oktober 2022 aan dat uit de aanvraag en toelichting blijkt dat verzoekster onder behandeling is bij de huidtherapeut voor lipo-lymfoedeem middels manuele lymfedrainage, lymfapress en therapeutisch elastische kousen (klasse 2).

Verweerder wijst de aanvraag af en geeft aan dat in de situatie van verzoekster de Richtlijn 'Lymfoedeem' van de Nederlandse Vereniging voor Dermatologie en Venereologie (NVDV) niet gevolgd is. Ook is volgens verweerder niet voldoende onderbouwd waarom van deze richtlijn is afgeweken. Volgens de richtlijn gaat bij lymfoedeem aan de benen de voorkeur uit naar een kous met drukklasse 3-4. Uit de aanvraag blijkt dat verzoekster op dit moment vlakbreikousen met drukklasse 2 draagt. Door verzoekster is niet beargumenteerd waarom wordt afgeweken van de richtlijn.

Daarnaast volgt uit de richtlijn dat zelfmanagement een van de eerste stappen is bij de behandeling van lymfoedeem. De lymfapress is aangevraagd, zodat verzoekster aan de slag kan met zelfmanagement. Verweerder stelt dat zelfmanagement niet hetzelfde is als het gebruik van een lymfapress in de thuissituatie. Zelfmanagement kan worden gedefinieerd als een geheel van aangeleerde vaardigheden die leiden tot een gezondere leefstijl. Tot op heden is door verzoekster niet onderbouwd dat zelfmanagement reeds voldoende is toegepast. De inzet van een lymfapress wordt bij de behandeling van lymfoedeem conform de richtlijn pas ingezet bij hoge uitzondering, namelijk bij patiënten met afwezige mobiliteit. Volgens verweerder blijkt niet dat bij verzoekster sprake is van een volledige immobiliteit, zoals bedoeld in de richtlijn.

Verder geeft verweerder aan dat in artikel 6.12 van zijn Reglement is opgenomen dat de schriftelijke motivatie van de huid- of oedeemtherapeut voor het gebruik van een lymfapress moet bevatten:

- Een omschrijving van de medische noodzaak voor thuisbehandeling;

⁵ Met compressie wordt in dit verband bedoeld op zwachtels en therapeutisch elastische kousen (TEK).

- Inzicht in de eerder ingezette behandeling, en
- Inzicht in het activiteitenpatroon en de motivatie van de verzekerde opgesteld door de huid-of oedeemtherapeut of de verzekerde zelf.

Verweerder stelt dat op dit moment niet blijkt dat wordt voldaan aan deze voorwaarden. Volgens verweerder is in de verklaring van de dermatoloog- fleboloog geen nadere onderbouwing gegeven over een medische noodzaak, is er geen sprake van eerder ingezette behandelingen die niet tot een resultaat hebben geleid, en is er geen behandelplan of inzicht in het activiteitenpatroon van verzoekster.

Overwegingen Zorginstituut

De vraag die beantwoord moet worden is of verzoekster aanspraak kan maken op vergoeding van een Lymphastim 12®.

Zoals in het juridisch kader is uiteengezet, kan een compressieapparatuur in de thuissituatie vallen onder artikel 2.6, onderdeel m, van de Rzv. De Rzv bevat als medische indicatievoorwaarde dat de toepassing van dit hulpmiddel noodzakelijk moet zijn voor 'het langdurig compenseren van functieverlies van aderen bij het transport van bloed en het functieverlies van lymfevaten bij het transport van lymfe'.

Toepassing van compressieapparatuur in de thuissituatie is alleen in uitzonderlijke gevallen aangewezen, zoals ook volgt uit de aanbevelingen in de multidisciplinaire Richtlijn Lymfoedeem (2014).⁶

Volgens de aanbeveling uit de multidisciplinaire Richtlijn 'Lymfoedeem'⁷ worden bij lymfoedeem aan de benen bij voorkeur klasse 3 of 4 therapeutisch elastische kousen voorgeschreven. Niet duidelijk is waarom verzoekster, gezien haar klachten, klasse 2 kousen draagt.

Over Intermitterende Pneumatische Compressietherapie (IPC, lymfapress) geeft de richtlijn in de aanbevelingen het volgende aan:

"IPC is een effectieve therapeutische modaliteit bij de initiële lymfoedeem behandeling in combinatie met andere modaliteiten binnen de DLT. Monotherapie met IPC wordt ontraden.

De werkgroep adviseert om IPC vooral toe te passen als er sprake is van patiënten met immobiliteit. Compressietherapie en bewegen tezamen vormen een goede ontstuwende techniek ('natuurlijke stimulatie lymfdrainage').

De werkgroep ziet voor de onderhoudsfase vooral een plaats voor *compressie* en *bewegen* om een masserend effect op de huid te krijgen. Een plaats voor IPC in deze fase is slechts op strikte indicatie bij onmogelijkheid van mobilisatie of bewegen."⁸

⁶ Zie www.lymfoedeem.nl/files/140501-definitieve-richtlijn-lymfoedeem.pdf en https://richtlijnen database.nl/richtlijn/lymfoedeem/conservatieve_behandeling_lymfoedeem/compressietherapie_lymfoedeem.html.

7

https://richtlijnen database.nl/richtlijn/lymfoedeem/conservatieve_behandeling_lymfoedeem/compressietherapie_lymfoedeem/tek_bij_lymfoedeem.html en https://richtlijnen database.nl/richtlijn/lymfoedeem/conservatieve_behandeling_lymfoedeem/compressietherapie_lymfoedeem/ipc_bij_lymfoedeem.html.

⁸ www.lymfoedeem.nl/files/140501-definitieve-richtlijn-lymfoedeem.pdf en https://richtlijnen database.nl/richtlijn/lymfoedeem/conservatieve_behandeling_lymfoedeem/compressietherapie_lymfoedeem.html (pagina 15 en 62).

Met immobiliteit worden, ook in genoemde richtlijn, bedlegerigheid en paresten (verlamming) bedoeld. Uit de voorliggende informatie blijkt dat hiervan bij verzoekster geen sprake is. Gezien het volgens de richtlijn niet de aangewezen behandeling is, is verzoekster niet redelijkerwijs aangewezen op IPC.

Conclusie

In de voorliggende informatie is niet aangetoond dat verzoekster redelijkerwijs is aangewezen op IPC.

Het advies

Het Zorginstituut adviseert op basis van de beschikbare informatie in het dossier het volgende:

Verzoekster kan geen aanspraak maken op Lymphastim 12® ten laste van de basisverzekering.

Definitief advies

Hoorzittingsverslag

Het Zorginstituut heeft het verslag van de hoorzitting ontvangen. Samenvattend is op de hoorzitting het volgende aan de orde gesteld.

Verzoekster voert aan dat zij inmiddels vlakbreikousen gebuikt met drukklasse 3 en daarnaast nachtelijke kousen. In het verleden heeft verzoekster ook kousen met drukklasse 3 gedragen. Ondanks het gebruik van deze kousen komt het vocht dwars door haar kousen heen en er ontstaan puntbloedingen op de voeten, aldus verzoekster.

Verzoekster voert aan dat lipo-lymfoedeem haar mobiliteit bemoeilijkt. Hierbij geeft verzoekster aan dat zij regelmatig haar voeten niet meer kan afwikkelen, waardoor zij noodgedwongen moet gaan zitten. Volgens verzoekster is het voor haar onmogelijk om vaker naar de huidtherapeut te gaan. Zij geeft aan dat ze baat zal hebben bij dagelijks gebruik van een lymfapress.

Met betrekking tot zelfmanagement geeft verzoekster aan dat ze sport en veel beweegt, maar dat dit onvoldoende effect heeft. Verzoekster geeft aan dat zij een gezond voedingspatroon heeft en dat ze gewichtsreductie meerdere keren heeft geprobeerd.

Verweerder geeft aan dat het feit dat verzoekster inmiddels vlakbreikousen met drukklasse 3 draagt, geen aanleiding is om anders te beslissen op de aanvraag. Volgens verweerder moet ook aan andere voorwaarden zijn voldaan. Verweerder voert aan dat verzoekster niet in die mate immobiel is dat sprake is van bedlegerigheid. Ook is verweerder van standpunt dat niet is voldaan aan zelfmanagement. Verweerder benadrukt dat een zo doelmatige oplossing is gewenst.

Verder vult de op de hoorzitting aanwezige adviserend fysiotherapeut van verweerder aan dat verzoekster pas aanspraak zou kunnen maken op een lymfapress, mits dit hulpmiddel conform de richtlijnen van de beroepsgroep wordt ingezet.

Met betrekking tot het gebruik van kousen drukklasse 3 en zwachtels gedurende de nacht, geeft de adviserend fysiotherapeut aan dat verzoekster hier pas recent mee is gestart.

Het effect hiervan kan daarom nog niet worden gemeten. Ook is zelfmanagement belangrijk. Op het moment dat gewichtsverlies is ingezet, kan lymfoedeem verminderen, aldus de adviserend fysiotherapeut.

Beoordeling

De informatie in het dossier is medisch en juridisch beoordeeld.

De vraag in geschil is of verzoekster aanspraak kan maken op vergoeding van compressieapparatuur in de thuissituatie (Lymphastim 12®) op grond van de basisverzekering.

In het voorlopig advies heeft het Zorginstituut verwezen naar de Richtlijn Lymfoedeem.⁹ Bij de overwegingen in deze richtlijn wordt aangegeven dat voor patiënten die bedlegerig zijn, paresthesieën hebben of niet mobiel zijn, IPC uitkomst kan bieden. Ook wordt daarin aangegeven dat voor patiënten die mobiel zijn een combinatie van oefentherapie en compressietherapie door bandages de voorkeur heeft. 'Immers, door de drukwisselingen op de huid door bewegen en compressie, de z.g. dynamische stiffness of 'massage effect', zal een effectieve ontstuwingsplaats vinden.'¹⁰

Uit het hoorzittingsverslag blijkt dat verzoekster inmiddels vlakbreikousen met drukklasse 3 draagt en 's nachts klittenbandkousen. Verzoekster heeft op de hoorzitting aangegeven dat zij in het kader van zelfmanagement sport en veel beweegt. Uit de voorliggende gegevens blijkt echter niet in hoeverre sprake is van gerichte oefeningen/ oefentherapie. Gezien het feit dat de klasse 2 kousen pas recent zijn vervangen door klasse 3 therapeutisch elastische kousen en het ontbreken van concrete informatie over zelfmanagement c.q. oefeningen/ activiteitenpatroon, ook nu in combinatie met de klasse 3 kousen, kan op dit moment niet gesteld worden dat verzoekster in aanmerking komt voor IPC-apparatuur vanuit de basisverzekering.

Gelet op het voorliggende dossier en het hoorzittingsverslag concludeert het Zorginstituut dat niet is aangetoond dat verzoekster redelijkerwijs is aangewezen op IPC. De conclusie in het voorlopig advies blijft dan ook onveranderd.

Conclusie

Op basis van het voorliggende dossier en het hoorzittingsverslag kan niet aangetoond worden dat verzoekster redelijkerwijs is aangewezen op IPC.

Het advies

Het Zorginstituut adviseert op basis van de beschikbare informatie in het dossier het volgende:

Verzoekster kan geen aanspraak maken op Lymphastim 12® ten laste van de basisverzekering.

9

https://richtlijnen database.nl/richtlijn/lymfoedeem/conservatieve_behandeling_lymfoedeem/compressietherapie_lymfoedeem/ipc_bij_lymfoedeem.html.

10

https://richtlijnen database.nl/richtlijn/lymfoedeem/conservatieve_behandeling_lymfoedeem/compressietherapie_lymfoedeem.html (pagina 62).

Advies Zorginstituut Nederland in een geschil over de uitvoering van de zorgverzekering

De Stichting Klachten en Geschillen Zorgverzekeringen (SKGZ) heeft op 7 juni 2023 aan Zorginstituut Nederland (het Zorginstituut) advies gevraagd als bedoeld in artikel 114, derde lid, van de Zorgverzekeringswet (Zvw). Verzoekster en verweerder hebben een geschil over de vergoeding van lymfapress-apparaatuur.

Bij de adviesaanvraag heeft de SKGZ een kopie van het dossier gestuurd. Het Zorginstituut brengt een voorlopig advies uit, dat nog aangepast kan worden als uit het verslag van de hoorzitting en/of aanvullende stukken nieuwe feiten of omstandigheden naar voren komen.

In artikel 35 van de tussen partijen overeengekomen zorgverzekering is de aanspraak op hulpmiddelenzorg omschreven. Dit komt overeen met de Zvw.

Vooraf merkt het Zorginstituut nog op dat zijn adviestaak beperkt is tot de vraag of verzoekster aanspraak heeft op een verstrekking of een vergoeding op grond van de basisverzekering. Dit betekent dat het Zorginstituut twee vragen beantwoordt. Namelijk, of de zorg in geschil onderdeel is van het basispakket en vervolgens of verzoekster op deze zorg is aangewezen. Dit laatste is een medische beoordeling. Er is een BIG-geregistreerde medisch adviseur betrokken bij de beoordeling van het geschil. Het Zorginstituut baseert het advies op de beschikbare informatie in het toegezonden dossier.

Het advies van het Zorginstituut kan geen betrekking hebben op een beslissing van verweerder op basis van de aanvullende verzekering of coulance.

Situatie van verzoekster

Bij verzoekster is door de fysiotherapeut en huidtherapeut lipo-lymfoedeem vastgesteld. Namens verzoekster zijn verschillende aanvragen ingediend voor vergoeding van een lymfapress, namelijk Lymphastim 12® met bijbehorende manchetten bij verweerder.

Verzoekster is onder behandeling bij een huidtherapeut vanwege chronisch lipo-lymfoedeem. Ook draagt verzoekster klasse 2 vlakbreikousen. Verzoekster geeft aan dat zij beschikt over de chronische code voor lymfoedeem. Zij wordt eenmaal per week behandeld middels manuele lymfedrainage en lymfapress. Vanwege haar werk en gezinssituatie kan verzoekster niet vaker dan éénmaal per week naar de huidtherapeut gaan. Verzoekster geeft aan dat zij met een lymfapress in de thuissituatie iedere dag behandeld kan worden. Hierdoor kan het aantal behandelingen bij de huidtherapeut afnemen van vier keer per maand naar één keer per maand.

Verweerder heeft de aanvraag afgewezen. Verweerder voert aan dat verzoekster geen aanspraak kan maken op vergoeding van een lymfapress, zoals bedoeld in artikel 2.6, onderdeel m, van de Regeling Zorgverzekering (Rzv) en de door verweerder gestelde voorwaarden. Verweerder heeft bij de beoordeling van de aanvragen voor vergoeding van een lymfapress in de thuissituatie ook gekeken of de aanvraag in lijn is met de Richtlijn Lymfoedeem (2014).¹

¹ <https://www.lymfoedeem.nl/lymfoedeem/richtlijn-lymfoedeem/>.

Juridisch kader

Polisvoorwaarden

In artikel 35 van de tussen partijen overeengekomen zorgverzekering is de aanspraak op hulpmiddelenzorg omschreven, met verwijzing naar het Reglement Hulpmiddelen behorend bij de zorgverzekering.

In het Reglement zijn nadere voorwaarden gesteld voor het verkrijgen van een compressieapparaat/lymfapress. Zo staat in artikel 6.12 van het Reglement dat de schriftelijke motivatie van de huid-of oedeemtherapeut het volgende bevat:

- Een medische noodzaak voor thuisbehandeling;
- Inzicht in de eerder ingezette behandeling;
- Inzicht in het activiteitenpatroon van de verzekerde opgesteld door de huid-of oedeemtherapeut of de verzekerde zelf;
- De motivatie van de verzekerde opgesteld door de huid- of oedeemtherapeut of de verzekerde zelf;
- Leverancier bezit voor deze hulpmiddelen relevant en geldig ISO certificaat.

Toepasselijke regelgeving

Een Lymphastim® is een apparaat voor intermitterende pneumatische compressie (IPC).² ICP-apparaat kan vallen onder de aanspraak 'uitwendige hulpmiddelen te gebruiken bij het langdurig compenseren van het functieverlies van aderen bij het transport van bloed en het functieverlies van lymfevaten bij het transport van lymfe', zoals bedoeld in artikel 2.6, onderdeel m, van de Rzv.

In het verleden waren alleen therapeutisch elastische kousen in de basisverzekering opgenomen. Met de komst van de functiegerichte omschrijving '*uitwendige hulpmiddelen te gebruiken bij het langdurig compenseren van het functieverlies van lymfevaten bij het transport van lymfe*' kan ook pneumatische compressie apparatuur zoals IPC onder de aanspraak vallen.³

Toepassing van compressieapparaat in de thuissituatie is alleen in uitzonderlijke gevallen aangewezen. In de aanbevelingen in de multidisciplinaire Richtlijn Lymfoedeem (2014)⁴ wordt aangegeven IPC vooral toe te passen als een patiënt immobiel is (zoals bij bedlegerigheid en/of verlamming). Voor patiënten die mobiel zijn, heeft een combinatie van oefentherapie en compressietherapie door bandages de voorkeur. Immers, door de drukwisselingen op de huid door bewegen en compressie, de z.g. dynamische stiffness of 'massage effect', zal een effectieve ontstuwung plaatsvinden ('natuurlijke stimulatie van lymfedrainage'), terwijl bij IPC vooral een interstitiële vochtverplaatsing plaatsvindt (door het interstitium in plaats van via de lymfebanen). De aanbeveling compressie⁵ en bewegen geldt ook voor de onderhoudsfase (chronische fase). Volgens de Richtlijn Lymfoedeem (2014) moet IPC in deze fase slechts op strikte indicatie worden toegepast, bij de onmogelijkheid van mobilisatie of bewegen.

² 'Lymfapress' kan verwijzen naar de merknaam Lympha Press®; zowel de Lympha Press® als de gevraagde Lymphastim® zijn hulpmiddelen voor intermitterende pneumatische compressie bij lymfoedeem.

³ Zie ook Kennis Gebundeld 2012, pagina 242-243. In dit document uit 2012 wordt verwezen naar de CBO-richtlijn 'Lymfoedeem'. Uiteraard gaat het bij het beoordelen van de aanspraak om de meest recente multidisciplinaire richtlijn over lymfoedeem; ten tijde van dit huidige advies betreft dit de richtlijn uit 2014. Link naar Kennis Gebundeld: www.zorginstituutnederland.nl/publicaties/standpunten/2012/11/01/kennis-gebundeld-kennis-over-verstrekingengeschillen.

⁴ Zie www.lymfoedeem.nl/files/140501-definitieve-richtlijn-lymfoedeem.pdf en https://richtlijnenatabase.nl/richtlijn/lymfoedeem/conservatieve_behandeling_lymfoedeem/compressietherapie_lymfoedeem.html.

⁵ Met compressie wordt in dit verband bedoeld op zwachtels en therapeutisch elastische kousen (TEK).

Beoordeling

De informatie in het dossier is medisch en juridisch beoordeeld.

De vraag in geschil is of verzoekster aanspraak kan maken op vergoeding van compressieapparatuur in de thuissituatie (Lymphastim 12®) op grond van de basisverzekering.

Verzoekster voert aan dat zij door het lymfoedeem zeer beperkt wordt in haar mobiliteit. Haar enkels en voeten zwellen op, waardoor zij tijdens het lopen niet goed kan afwikkelen. Daarbij geeft verzoekster aan dat bepaalde weersomstandigheden haar klachten verergeren. Verzoekster stelt dat haar benen gedurende de dag dik worden ondanks het gebruik van de steunkousen. Verzoekster geeft aan dat zij verlichting ervaart na het gebruik van de lymfapress bij de huidtherapeut en zij hierdoor beter kan bewegen.

Afwijzing verweerder

Verweerder geeft in zijn brief van 4 oktober 2022 aan dat uit de aanvraag en toelichting blijkt dat verzoekster onder behandeling is bij de huidtherapeut voor lipo-lymfoedeem middels manuele lymfedrainage, lymfapress en therapeutisch elastische kousen (klasse 2).

Verweerder wijst de aanvraag af en geeft aan dat in de situatie van verzoekster de Richtlijn 'Lymfoedeem' van de Nederlandse Vereniging voor Dermatologie en Venereologie (NVDV) niet gevolgd is. Ook is volgens verweerder niet voldoende onderbouwd waarom van deze richtlijn is afgeweken. Volgens de richtlijn gaat bij lymfoedeem aan de benen de voorkeur uit naar een kous met drukklasse 3-4. Uit de aanvraag blijkt dat verzoekster op dit moment vlakbreikousen met drukklasse 2 draagt. Door verzoekster is niet beargumenteerd waarom wordt afgeweken van de richtlijn.

Daarnaast volgt uit de richtlijn dat zelfmanagement een van de eerste stappen is bij de behandeling van lymfoedeem. De lymfapress is aangevraagd, zodat verzoekster aan de slag kan met zelfmanagement. Verweerder stelt dat zelfmanagement niet hetzelfde is als het gebruik van een lymfapress in de thuissituatie. Zelfmanagement kan worden gedefinieerd als een geheel van aangeleerde vaardigheden die leiden tot een gezondere leefstijl. Tot op heden is door verzoekster niet onderbouwd dat zelfmanagement reeds voldoende is toegepast. De inzet van een lymfapress wordt bij de behandeling van lymfoedeem conform de richtlijn pas ingezet bij hoge uitzondering, namelijk bij patiënten met afwezige mobiliteit. Volgens verweerder blijkt niet dat bij verzoekster sprake is van een volledige immobiliteit, zoals bedoeld in de richtlijn.

Verder geeft verweerder aan dat in artikel 6.12 van zijn Reglement is opgenomen dat de schriftelijke motivatie van de huid- of oedeemtherapeut voor het gebruik van een lymfapress moet bevatten:

- Een omschrijving van de medische noodzaak voor thuisbehandeling;
- Inzicht in de eerder ingezette behandeling, en
- Inzicht in het activiteitenpatroon en de motivatie van de verzekerde opgesteld door de huid-of oedeemtherapeut of de verzekerde zelf.

Verweerder stelt dat op dit moment niet blijkt dat wordt voldaan aan deze voorwaarden. Volgens verweerder is in de verklaring van de dermatoloog- fleboloog geen nadere onderbouwing gegeven over een medische noodzaak,

is er geen sprake van eerder ingezette behandelingen die niet tot een resultaat hebben geleid, en is er geen behandelplan of inzicht in het activiteitenpatroon van verzoekster.

Overwegingen Zorginstituut

De vraag die beantwoord moet worden is of verzoekster aanspraak kan maken op vergoeding van een Lymphastim 12®.

Zoals in het juridisch kader is uiteengezet, kan een compressieapparatuur in de thuissituatie vallen onder artikel 2.6, onderdeel m, van de Rzv. De Rzv bevat als medische indicatievoorwaarde dat de toepassing van dit hulpmiddel noodzakelijk moet zijn voor 'het langdurig compenseren van functieverlies van aderen bij het transport van bloed en het functieverlies van lymfevaten bij het transport van lymfe'.

Toepassing van compressieapparatuur in de thuissituatie is alleen in uitzonderlijke gevallen aangewezen, zoals ook volgt uit de aanbevelingen in de multidisciplinaire Richtlijn Lymfoedeem (2014).⁶

Volgens de aanbeveling uit de multidisciplinaire Richtlijn 'Lymfoedeem'⁷ worden bij lymfoedeem aan de benen bij voorkeur klasse 3 of 4 therapeutisch elastische kousen voorgeschreven. Niet duidelijk is waarom verzoekster, gezien haar klachten, klasse 2 kousen draagt.

Over Intermitterende Pneumatische Compressietherapie (IPC, lymfapress) geeft de richtlijn in de aanbevelingen het volgende aan:

"IPC is een effectieve therapeutische modaliteit bij de initiële lymfoedeem behandeling in combinatie met andere modaliteiten binnen de DLT. Monotherapie met IPC wordt ontraden.

De werkgroep adviseert om IPC vooral toe te passen als er sprake is van patiënten met immobiliteit. Compressietherapie en bewegen tezamen vormen een goede ontstuwende techniek ('natuurlijke stimulatie lymfdrainage').

De werkgroep ziet voor de onderhoudsfase vooral een plaats voor *compressie* en *bewegen* om een masserend effect op de huid te krijgen. Een plaats voor IPC in deze fase is slechts op strikte indicatie bij onmogelijkheid van mobilisatie of bewegen."⁸

Met immobiliteit worden, ook in genoemde richtlijn, bedlegerigheid en pansen (verlamming) bedoeld. Uit de voorliggende informatie blijkt dat hiervan bij verzoekster geen sprake is. Gezien het volgens de richtlijn niet de aangewezen behandeling is, is verzoekster niet redelijkerwijs aangewezen op IPC.

Conclusie

In de voorliggende informatie is niet aangetoond dat verzoekster redelijkerwijs is aangewezen op IPC.

⁶ Zie www.lymfoedeem.nl/files/140501-definitieve-richtlijn-lymfoedeem.pdf en https://richtlijnendatabase.nl/richtlijn/lymfoedeem/conservatieve_behandeling_lymfoedeem/compressietherapie_lymfoedeem.html.

⁷

https://richtlijnendatabase.nl/richtlijn/lymfoedeem/conservatieve_behandeling_lymfoedeem/compressietherapie_lymfoedeem/tek_bij_lymfoedeem.html en

https://richtlijnendatabase.nl/richtlijn/lymfoedeem/conservatieve_behandeling_lymfoedeem/compressietherapie_lymfoedeem/ipc_bij_lymfoedeem.html.

⁸ www.lymfoedeem.nl/files/140501-definitieve-richtlijn-lymfoedeem.pdf en https://richtlijnendatabase.nl/richtlijn/lymfoedeem/conservatieve_behandeling_lymfoedeem/compressietherapie_lymfoedeem.html (pagina 15 en 62).

Het advies

Het Zorginstituut adviseert op basis van de beschikbare informatie in het dossier het volgende:

Verzoekster kan geen aanspraak maken op Lymphastim 12® ten laste van de basisverzekering.